

Landsbygdsriksdagen i Lycksele

7 – 9 mars 2008

**Per-Gunnar Wahlgren, Länsbygderådet i Uppsala Län
Anna-Kajsa Sannegård, Hållnäs Sockenråd**

Innehållsförteckning

Förord		3
Sammanfattning		4
Rapport	Landsbygdsriksdagen i Lycksele 7 – 9 mars 2008	6
Tal och paneldiskussioner		6
	Världens chans	6
	Den nya landsbygdspolitiken	7
	Bättre medborgarservice i hela Sverige	7
Seminarier		8
	Biogasproduktion	8
	Bredband till alla	8
	Demokrati. Vem bryr sig?	8
	Service och infrastruktur	9
	Vindkraft	9
	Jämställdhet	10
	Hållbara banker	10
	Svenska rörfleusshejker? – om klimatförändringen	11
	Klimatförändringarnas påverkan på jordbruket i Sverige	11
	Bikupor	11

Förord

Vi som sammanställt denna rapport är Per-Gunnar Wahlgren (P-G) och Anna-Kajsa Sannegård (Kajsa). P-G representerar Länsbygderådet i Uppsala län och Kajsa Sockenrådet i Hållnäs.

Vi gav oss iväg en tidig morgon den 6 mars med bil, tåg och buss. Efter en tröttsam bussresa från Gävle (nio timmar) anlände vi tillsammans med sex deltagare från Länsbygderådet i Uppsala län och ytterligare cirka 40 deltagare, som samlades upp efter vägen, till Lycksele på torsdagskvällen. En så pass lång bussresa tar sina tributer men som tur var hade chauffören laddat med några bra filmer, frukt och läsk och på så sätt kändes det som om resan gick fortare. De sista milen snöade det kraftigt och väglaget var ordentligt ”spårigt”. Väl framme i Lycksele mötte vi ett underbart vinterlandskap, som det var länge sedan vi sett i våra hemtrakter.

För Lycksele kommun var det det största evenemanget de någonsin genomfört med cirka 1 100 deltagare. Vi upplevde några mycket intensiva och lärorika dagar, som kommer att stanna kvar i våra minnen under lång tid.

I den efterföljande rapporten berättar vi, om vad vi varit med om. Eftersom det anordnades 22 seminarier, flera estraddebatter och dessa pågick parallellt, måste vi prioritera vilka aktiviteter som har det största intresset för vår hembygd.

Vi har valt att redovisa på två sätt. Först följer ett sammandrag och sedan en mer utförlig redovisning.

Vid pennan

Per-Gunnar Wahlgren och Anna-Kajsa Sannegård

Sammanfattning

Landsbygdsriksdagen i Lycksele den 7 – 9 mars 2008

För tionde gången har Landsbygdsriksdagen gått av stapeln, denna gång i Lycksele. Vi var 1 100 personer som deltog. Arrangör för denna landsbygdsriksdag var riksorganisationen ”Hela Sverige ska leva”, som är en ideell förening. Medlemmarna är lokala utvecklingsgrupper (4 500 st.) samt ett fyrtiotal organisationer.

Tal och paneldiskussioner

Ett nytt inslag vid denna landsbygdsriksdag var att regeringskansliet var på plats med 16 högre tjänstemän (inkl politiskt tillsatta).

Världens chans

Miljöminister Andreas Carlgrens tal rubricerades som ”Världens chans”, vilket skulle uppfattas som landsbygdens möjligheter i det internationella miljöarbetet och klimatomställningen.

Den nya landsbygdspolitiken

Näringsminister Maud Olofsson och jordbruksminister Eskil Erlandsson

- Regeringen vill att det ska bli lättare för småföretagare på landet att få låna pengar.
- Strandskyddsreglerna förslås anpassas för att bättre passa både land och stad.
- Eskil Erlandsson vill främja småskalig slakt och satsar 9 miljoner för att minska kontrollavgiften.
- Båda ministrarna menar att landsbygdens roll som energiproducent kommer att öka markant, 35 miljarder kronor satsas under sju år för utveckling.
- Kommunerna måste ta med vindkraft i sina översiktsplaner, liksom mer samråd med medborgarna framhöll ministrarna.
- Samverkan mellan myndigheter är ett honnørsord menar både Maud Olofsson och Eskil Erlandsson vilket Mats Odell också strök under.

Bättre medborgarservice i hela Sverige

Det gäller att arbeta utifrån medborgarnas behov, inte myndigheternas”, sa kommunminister Mats Odell. Han vill pröva om också lokala utvecklingsgrupper och bybor kan jobba på entreprenad åt de statliga myndigheterna. Målet är att hitta nya, konkreta samarbetsmöjligheter med bygderörelsen.

Seminarier

Biogasproduktion

I trakten av Trollhättan pågår nu planeringen för ett pilotprojekt där man lokalt skall producera och distribuera biogas. Gasen kan användas för el- och värmeproduktion för gårdarnas eget behov eller efter uppärbetning säljas som prima fordonsgas.

Bredband till alla

Mats Erixson från Kungliga tekniska högskolan (KTH) föreläste bland annat om projektet ”Folkets Hubb” och vikten av att alla hushåll och företag i framtiden får tillgång till en egen fiber.

Demokrati. Vem bryr sig?

Bristande rekrytering av unga människor till politiska partierna är ett stort demokratiskt problem. Varför har denna situation uppstått? Vad kan vi göra åt detta?

Service och infrastruktur

Varför försämras grundläggande infrastruktur och samhällsservice utanför tätorterna? Vad kan man göra åt detta?

Vindkraft

Lennart Brändström (f.d. VD), ordförande i Granbergets vindkraft (ekonomisk förening), presenterade hur föreningen bildats och hur de kommer att äga samt driva vindkraftverk.

Jämställdhet

Malin Strömbloom, statsvetare ställde frågan: ”Varför är det så laddat med jämställdhet, oavsett om det är på arbetsplatser, i hemmen eller i föreningssammanhang?” Makt?

Hållbara banker

Ronny Svensson, verkställande sekreterare i SmåKom, menar att närheten till den bank man anlitar är avgörande på många sätt. Flera talare förmedlade en oro för att affärsbankernas svala intresse för landsbygden kommer att öka. De rekommenderade egna småföretagare på landsbygden att vända sig till mindre banker och främst till lokala Sparbanker.

Svenska rörlensshejker? – om klimatförändringen

Vilka hot och möjligheter ger medvetenheten om den globala uppvärmningen den svenska landsbygden?

Med svenska rörlensshejker menas de bönder som odlar sådana grödor som kan omvandlas till bioenergi och ersätta t. ex olja.

Rörflen är det energigräs som visat sig bäst lämpat för odling i Sverige. En hektar rörflen räcker till att producera 30 – 40 MWh energi per år, vilket motsvarar 3-4 kubikmeter olja.

Klimatförändringarnas påverkan på jordbruket i Sverige

”En meter i timmen” är en rapport från Jordbruksverket (Rapport 2007:16, www.sjv.se).

I de klimatförändringar som studerats kommer det förändrade klimatet att påverka jordbruket i Sverige på ett i huvudsak gynnsamt sätt i ett 25-årsperspektiv. Medeltemperaturen kommer enligt beräkningarna att stiga med cirka 1 grad C per år och nederbörden kommer att öka något, särskilt vintertid.

Mer att läsa finns på www.bioenergiportalen.se och www.novator.se/bioenergy.

Rapport

Landsbygdsriksdagen i Lycksele 7 – 9 mars 2008

För tionde gången har Landsbygdsriksdagen gått av stapeln, denna gång i Lycksele. Vi var 1 100 personer som deltog. För Lycksele kommun var detta det största evenemang de någonsin arrangerat. I stort sett hela Lycksele var engagerat på så sätt att det inte fanns en ledig sängplats vare sig på hotell, pensionat, i stugbyar eller för den skull också i många privathem. Arrangör för denna landsbygdsriksdag var riksorganisationen ”Hela Sverige ska leva”, som är en ideell förening. Medlemmarna är lokala utvecklingsgrupper (4 500 st.) samt ett fyrtiotal organisationer. Samtliga är engagerade i landsbygdsutveckling på något sätt. I varje län finns ett länsbygderåd vars medlemmar utses av de lokala utvecklingsgrupperna. En sådan grupp är Hållnäs sockenråd. Mer finns att läsa på www.helasverige.se.

Tal och paneldiskussioner

Efter invigningstal av Karl-Erik Nilsson och Inez Abrahamsson, ordförande respektive vice ordförande i ”Hela Sverige ska leva”, påbörjades några intensiva dagar med ett ”späckat” program. Det var många intressanta föreläsningar och seminarier samt besök av ministrar. Vi skall redogöra för några höjdpunkter. På fredagskvällen var det en storslagen invigning på torget i Lycksele. Vi välkomnades av hundratals marschaller och ljusspel och fick varm choklad och bulle medan vi väntade på invigningstalaren Lilly Bäcklund, ordförande i Lycksele kommunråd. Flera talare följde samt underhållning med bl a ”lapptrumma”, elds- och björndans samt sång. På lördagskvällen hölls en galamiddag på hotell Lappland där vi roades av bl. a. Roger Pontare med orkester.

Den röda tråden på årets landsbygdsriksdag var att **landsbygd är framtidsbygd** i den samhällsomställning som nu krävs för att klara klimathotet. De nya kraven på alternativ energiproduktion kommer på många sätt att gynna landsbygden. Läget för denna omställning har aldrig varit bättre, för var skall de nya rena energislagen och livsmedlen produceras? Jo, på landsbygden!

Ett nytt inslag vid denna landsbygdsriksdag var att regeringskansliet var på plats med 16 högre tjänstemän (inkl politiskt tillsatta). Dessa anordnade 22 seminarier där målet var att få igång en direktdialog med representanter från landsbygdsrörelsen. Regeringen vill ha in idéer på hur man kan lösa de problem som landsbygden nu står inför. Men även hur man skall kunna ta tillvara de nya möjligheterna som står för dörren.

Regeringen var också representerad av flera ministrar. På fredagen besökte miljöminister Andreas Carlgren oss. På lördagen framträdde vice statsminister/näringsminister Maud Olofsson samt jordbruksminister Eskil Erlandsson. På söndagen var kommun- och finansmarknadsminister Mats Odell på scenen. Ministrarna fick prata fritt i ca 30 minuter var, därefter hölls en frågestund där kända journalister fungerade som moderatorer. Bland annat Linda Olofsson från SVT.

Världens chans

Miljöminister Andreas Carlgrens tal rubricerades som ”Världens chans”, vilket skulle uppfattas som landsbygdens möjligheter i det internationella miljöarbetet och klimatomställningen. Framförallt talade miljöministern om landsbygden som en avgörande del i omvandlingen av

Sverige till ledande internationell förebild för ett miljöanpassat samhälle. Han poängterade att Sverige är ledande i världen vad gäller förnybar energi. Detta beror till stor del på råvarorna från landsbygden, en betydelse som kommer att växa än mer i framtiden.

När Medelhavet blir hetare kommer Norden att bli mer attraktivt. Människor från andra delar av världen kommer att längta till tystnaden, bären och allemansrätten. Ett uttryck som användes var ”retreat för stressade själar”. Det vi i Sverige däremot måste ändra på, är vår blygsamhet att ta betalt.

Miljöministern lyfte upp problemet med regelkrånglet för bl. a. vindkraften. Han menade att det är inte rimligt att det ska ta mångdubbelt längre tid i Sverige än i våra grannländer. Även Maud Olofsson och Eskil Erlandsson instämde i sina tal om detta.

Samtliga ministrar var överens om att åtgärder behövs för att stoppa avvecklingen av servicen på landsbygden. Andreas Carlgren meddelade dessutom att han ska arrangera ett möte med de stora bensenbolagen i Sverige med anledning av att ett stort antal bensinmackar håller på att stängas eller redan är stängda. Han framhöll däremot att han inte kan ge direktiv, då det skulle innebära ministerstyre.

Både Carlgren, Erlandsson och Olofsson pekade på betydelsen av att minska regelkrånglet för vindkraften och lovade kraftfulla ändringar. Carlgren sade bl. a. att: ”Vi ska bli ledande i förnybar energi, inte i krångel och byråkrati.”

Den nya landsbygdspolitiken

Regeringen vill att det ska bli lättare för småföretagare på landet att få låna pengar hos bankerna. Det framhöll vice statsminister/näringsminister Maud Olofsson och jordbruksminister Eskil Erlandsson. För att ett företag eller privatperson ska få låna pengar av ett kreditinstitut krävs ofta säkerheter av olika slag. Förmånsrätten avgör vem som får betalt vid en konkurs. Genom Förmånsrättslagen garanteras att en ställd säkerhet inte förlorar sitt värde vid en konkurs. Idag är förmånsrätten 55%, vilket innebär att bankernas säkerhet minskar i värde och att de därför är mindre villiga att låna ut till landsbygden. Maud Olofsson föreslår snart (prop. i maj) att bankerna får tillbaka 100% särskild förmånsrätt, som de hade förut.

Strandskyddsreglerna föreslås anpassas för att bättre passa både land och stad.

Eskil Erlandsson vill främja småskalig slakt och satsar 9 miljoner för att minska kontrollavgiften.

Båda ministrarna menar att klyftan mellan stad och landsbygd kommer att minska. Landsbygdens roll som energiproducent (biobränsle, biogas, vindkraft, solkraft) kommer att öka markant, 35 miljarder kronor satsas under sju år för utveckling.

Kommunerna måste ta med vindkraft i sina översiktsplaner liksom mer samråd med medborgarna, framhöll ministrarna.

Bättre medborgarservice i hela Sverige

”Jag vill bryta stuprörstänkandet hos de statliga myndigheterna. Det gäller att arbeta utifrån medborgarnas behov, inte myndigheternas,” sa kommunminister Mats Odell. Han vill genom en ny lag förändra detta och lyfter upp ”samverkan” mellan myndigheter och organisationer som en ledstjärna, vilket även Olofsson och Erlandsson hade tagit upp i sina tal. Samverkan mellan myndigheter har tidigare inte varit möjlig p. g. a. sekretesslagen. Odell vill pröva om också lokala utvecklingsgrupper och bybor kan jobba på entreprenad åt de statliga myndigheterna och introducerar begreppet ”servicecoach”, som ska ge service åt myndigheter och få betalt för detta.

Det blir en vinn-vinn-situation. Målet är att hitta nya, konkreta samarbetsmöjligheter med bygderörelsen.

Seminarier

Biogasproduktion

I trakten av Trollhättan pågår nu planeringen för ett pilotprojekt där man lokalt skall producera och distribuera biogas. 18 st. lantbruk med djurbesättningar ingår. Vid varje lantbruk byggs det upp en rökammare och avfuktare där gödsel och grönmassa bryts ner och bildar så kallad rågas. Denna gas kan sedan användas direkt till el- och värmeproduktion för gårdens eget behov eller skickas vidare i ett rörsystem till en central uppdriftningsanläggning där rågasen behandlas så att den kan säljas vidare som prima fordonsbränsle. Tanken är att ett rörsystem skall distribuera gasen till ett antal lokala mackar. Gasproduktionen beräknas räcka till 30 bussar, 30 lastbilar och 250 personbilar. Investeringskostnaden är cirka 51 miljoner kr.

Bredband till alla

Mats Erixson från Kungliga tekniska högskolan (KTH) föreläste om projektet "Folkets Hubb". Dagens asymmetriska ADSL-uppkopplingar via koppartråd och radio med en praktisk hastighet på maximalt några tiotals Mbit/sek kan bara betraktas som en temporär lösning. Hastigheter under 2Mbit/s är "nödnät". Det enda hållbara på sikt är att alla bostäder och företag får en fiberuppkoppling med minst 1 Gbit/s. Optofiber ger också mycket större möjligheter att växa i. I dagsläget äger staten via sina bolag och myndigheter massor med fibernät som i princip ligger för "fädot". Dessutom finns det flera privata och kommunala nätägare. Dessa nät samutnyttjas väldigt dåligt.

KTH ser stora möjligheter med att det skapas digitala samlingsplatser och servicepunkter på landsbygden. Till exempel kan bygdegårdar utrustas med en kraftfull uppkoppling där evenemang som t. Ex. film och teater kan visas direkt på storbild med HD-kvalité. Detta koncept kan även utnyttjas i städer och tätorter.

Tekniken ger också möjlighet till så kallade "servicepunkter" där olika myndigheter tillsammans med privata aktörer kan erbjuda människorna på landsbygden kvalificerad rådgivning, tjänsteutbud mm. Symmetrisk fiberteknik, d.v.s. uppkoppling med samma snabba hastighet i båda riktningarna, är framtidslösningen. Den ger också nya möjligheter att producera avancerade tjänster ute i landsbygden.

Det är få personer i vårt land som idag vet om att ingen teleoperatör längre har skyldighet att ansluta eller leverera teletjänster till en kund/fastighet. Nätägare/operatörer kan även avsluta ett befintligt abonnemang om de anser att kunden är "olönsam". Detta har blivit möjligt tack vare att Post- och Telestyrelsen (PTS) 2007 avstod från att driva ett principiellt viktigt ärende vidare mot Telia. Avregleringen av telemarknaden har blivit ett infrastrukturproblem för landsbygden.

Det finns en hemsida under uppbyggnad som presenterar "folkets hubb" att vara i drift.

Webbadressen är www.folketshub.com. Den kan även hittas via KTH:s hemsida www.kth.se

Frågor kan ställas till Mats Erixson på mejladress mex@kth.se

Demokrati. Vem bryr sig?

Detta var ett av regeringskansliets seminarier. Bristande rekrytering av unga människor till politiska partier är ett stort demokratiskt problem. Varför har denna situation uppstått? Vad kan vi göra åt detta?

Seminariet lämnade få svar men många frågor efter sig. En viktig faktor är, att 40-talisterna fortfarande ser sig själva som "unga" och har svårt att släppa ifrån sig makt och inflytande till ungdomarna på ungdomarnas villkor. Unga människor blir väldigt ofta "omyndigförklarade" i politiska fora. Detta gör att många tappar sugen. Det politiska systemets inbyggda tröghet är ett bekymmer då unga människor förväntar sig mera "action".

Skolan är en viktig pusselbit för att förbättra situationen. Eleverna måste få mer träning i föreningsfrågor och mötesteknik samt att tala inför grupp. Nya unga ledamöter i kommunfullmäktige skulle t.ex. kunna få en erfaren mentor/fadder utsedd som stöd under sin första mandatperiod.

Landsbygdsnätverket är ett forum där bl.a. denna typ av frågor tas upp. De har en hemsida under uppbyggnad. Adressen är www.landsbygdsnatverket.se

Service och infrastruktur

"Varför försämras grundläggande infrastruktur och samhällsservice utanför tätorterna? Vad kan man göra åt detta?" var rubriken på ett av regeringskansliets seminarier. Benny Jansson från regeringskansliet presenterade idén med ett upprättande av lokala serviceställen på landsbygden där multimyndigheter (t ex Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Skattemyndigheten m. fl.) och privata/idéella aktörer ska samverka. Seminariedeltagarna bildade ett antal "bikupor" där denna frågeställning diskuterades. Grupperna skulle komma med konkreta problem och förslag till lösning.

Generellt finns problemet med att de aktörer som driver samhällsviktiga funktioner av "affärsmissiga skäl" centraliserar och koncentrerar sin verksamhet till städer och tätorter. Livs- och drivmedelsförsörjningen är ett exempel. Men även post- och teleområdet är ett stort problem. Seminariegruppens förslag är att de dåligt genomtänkta avregleringarna är den största enskilda orsaken. De branscher som driver samhällsviktiga funktioner har via avregleringarna fått en väldigt stor frihet att enbart verka på de mest lönsamma delmarknaderna. Det politiska systemet har däremot inte ställt några krav på samhällsansvar och att hela landet skall ha tillgång till dessa funktioner. Brukar man inte tala om "frihet under ansvar"?! Nu är det full frihet och inget ansvar för dessa branscher!

Vidare föreslog vi att alla avreglerade branscher som driver samhällsviktiga funktioner via lagstiftning får det fulla ekonomiska och praktiska huvudansvaret för att detta fungerar för alla hushåll och företag i hela landet. P-G tog Finland som ett exempel på hur man via koncessionsavgifter, som tas ut av alla postoperatörer, på ett konkurrensneutralt sätt löst finansieringen av lantbrevbäringen i glesbygd. Detta koncept är överförbart på andra branscher. Landsbygdsnätverket är ett forum där bl.a. denna typ av frågor tas upp. De har en hemsida under uppbyggnad. Adressen är www.landsbygdsnatverket.se

Även regeringen har en hemsida där förslag kan lämnas in. Adressen är www.regeringen.se/landsbygd

Vindkraft

Lennart Brändström (f.d. VD), ordförande i Granbergets vindkraft (ekonomisk förening), presenterade hur föreningen bildats och hur de kommer att äga samt driva vindkraftverk. Föreningen har en hemsida www.granberget.se

Den viktigaste egenskapen som behövs om man vill bygga vindkraftverk är tålamod (och i viss mån tur). Besluts- och prövningsprocessen är väldigt lång och snårig.

Affärsrisken beror till största delen på vindförhållandet där man planerar att bygga. Men även möjligheten att ansluta till elnätet påverkar. Viktigt att ta fram flera alternativ med avseende på ägarform och fysisk placering av vindkraftverk. Man måste även knyta till sig "spetskompetens" i frågor som rör ekonomi, juridik och teknik. Detta kostar men är värt varenda krona. Sist men inte minst måste det finnas ett bra samarbete med kommunen samt lokal acceptans för vindkraften.

Om vindförhållandena är goda finns det mycket stora ekonomiska vinster att göra för delägarna, även om man måste låna till köpet av sin andel. Villkoret är dock att den ägda produktionskapaciteten endast används till ägarens egen förbrukning. Då tas bl.a. ingen energiskatt ut. Kostnaden blir i princip bara en tredjedel jämfört med att köpa elen på öppna marknaden. (Något för Tierps kommun att tänka på?)

Lennart Brändström tog sig själv som exempel. Han förbrukar 37 000 kwh/år och betalar i dag ett totalpris på 101 öre/kwh. Det beräknade totalpriset från vindkraften blir för honom cirka 32 öre/kwh. Vindkraftverkets tekniska livslängd/avskrivningstid är 20 år. Priset för en andel i Granberget är idag beräknat till 2 800 kr per 500 kwh.

Föreningen kommer att äga 2/6 av en vindkraftpark bestående av 6 st. vindkraftverk. Resten ägs av en privat finansör. Man har därmed spridit sin risk.

Maria Bergstén, naturvårdskonsult från bolaget Enetjärn Natur AB, redovisade de viktigaste miljöfrågorna som berör vindkraftverk. Bolaget har en hemsida www.enetjarnnatur.se

Platser med kombinationen bra vindförhållanden och icke skyddsvärda områden samt tillgång till ett stabilt elnät är svår att hitta. Det finns dessutom fyra stycken andra generella problemområden. Försvarsmakten, rennärings, fågelskyddet samt påverkan på landskapet. Enklarest är att bygga ett eget gårdsverk med maximalt 125 kW effekt. Då behövs endast ansökan till kommunen (bygglov?). Vindkraftsproduktion med 126 kW-25 MW effekt kräver bygglov och prövning enligt plan och bygglagen. Vindkraftsproduktion med >25 MW effekt kräver bygglov, MKB och godkännande av länsstyrelsen.

Bra hemsidor: www.svensk-vindkraft.org och www.gis.lst.se/vind

Jämställdhet

Estradsamtal

Malin Strömblom, statsvetare ställde frågan: "Varför är det så laddat med jämställdhet, oavsett om det är på arbetsplatser, i hemmen eller i föreningssammanhang?" Varför ska jämställdhetsarbete vara så smidigt, okontroversiellt och dessutom kul? Om man arbetar med ett annat område, t ex miljö, så jobbar man och så är det inte mer med det. Motgångar och problem är lärorika, om man kan ta till sig dessa erfarenheter. De goda exemplen riskerar att lätt bli uttjatade.

Om man vill undersöka jämställdheten i t. ex. en förening kan man starta med en problemformulering. Vem har största talutrymmet? Vem blir inte lyssnad på? Vem tystas? Vad är det som prioriteras i styrelsen? Vilket belöningsystem finns det?

Ofta handlar jämställdhet om makt och maktförskjutning.

Hållbara banker

Ronny Svensson, verkställande sekreterare i SmåKom ledde seminariet. SmåKom är ett nationellt nätverk för små kommuner som vill förändra. Läs mer på www.smakom.se.

Kontentan av detta seminarium var att närheten till den bank man anlitar är avgörande på många sätt. Affärsbankerna Swedbank, SEB och Nordea är inte särskilt intresserade av landsbygden, menade moderatorn. Om man tror att Swedbank är en bank som i första hand prioriterar Sverige, så tar man fel. Affärsbankernas huvudintresse är lönsamhet och därför riktar de sitt intresse där ökad lönsamhet går att finna. Swedbank har mer än 300 kontor i Ukraina t. ex. och SEB vill öppna c:a 300 kontor på samma ställe. Nordbankens svala intresse för landsbygden kan visas med ett exempel. En nordbankskund i Idre som skulle ta ut pengar från "sin" bankomat, fann ett meddelande att bankomaten var nedlagd och att närmaste bankomat fanns i Falun, en nätt liten sträcka på c:a 25 mil.

Talarna förmedlade en oro för att affärsbankernas svala intresse för landsbygden kommer att öka. De rekommenderade egna småföretagare på landsbygden att vända sig till mindre banker och främst till lokala Sparbanker.

Svenska rörlenshejker? – om klimatförändringen

Vilka hot och möjligheter ger medvetenheten om den globala uppvärmningen den svenska landsbygden? Är det i Tuvträsk och Tomelilla som världens nya energiproducenter finns? Hur tar vi tillvara möjligheterna? Så löd rubriken för detta seminarium.

Kanslirådet Helen Holstein, Jordbruksdepartementet ledde seminariet.

Med svenska rörlenshejker menas de bönder som odlar sådana grödor som kan omvandlas till bioenergi och ersätta t. ex olja.

Rörflen är ett av våra största gräs och bladen förvillande lika dem hos vass. Gräset är mycket vanligt på fuktiga ställen i hela landet. Den form av rörflen som har vit- och grörandiga blad och kallas randgräs (*Picta*) är en gammaldags trädgårdsväxt.

Rörflen är det energigräs som visat sig bäst lämpat för odling i Sverige. Gräset är lättodlat och kan under goda förhållanden ge en avkastning på upp till 7-8 ton torrs substans per hektar. En hektar rörflen räcker till att producera 30 – 40 MWh energi per år, vilket motsvarar 3-4 kubikmeter olja.

I Finland odlas rörflen som bränsleråvara till bl. a. Alholmens Kraftvärmeverk i Jakobstad, där ett projekt drivet av Pohjolan Voima Oy just pågår. Här drar man nytta av rörflens förmåga att vid sameldning med torv binda delar av svavelinnehållet i askan.

I Västernorrland pågår ett projekt, Bioenergi i Y-län, där ett antal lantbrukare provodlar rörflen. Ett antal förädlingsföretagare testar också att pressa briketter och pellets av rörflen.

Klimatförändringarnas påverkan på jordbruket i Sverige

”En meter i timmen” är en rapport från Jordbruksverket (Rapport 2007:16, www.sjv.se). En av medförfattarna Johan Wahlander deltog i seminariet.

I de klimatförändringar som studerats kommer det förändrade klimatet att påverka jordbruket i Sverige på ett i huvudsak gynnsamt sätt i ett 25-årsperspektiv. Medeltemperaturen kommer enligt beräkningarna att stiga med cirka 1 grad C/år och nederbörden kommer att öka något, särskilt vintertid. Rapportens titel ”En meter i timmen” är ett konkret sätt att åskådliggöra hur klimatförändringarna påverkar växtzonerna. De kommer att flyttas norrut med den takten eller annorlunda uttryckt – en mil per år. För Nordupplands del kommer förändringen att innebära att inom en 15-20-årsperiod har vi växtzon tre här i stället för som nu zon fyra (förf. antagande).

Bikupor

Efter informationen om bioenergi och klimatförändring diskuterade seminariegruppen i ”bikupor” under temat: ”Största utmaningen – förändrat klimat. Hur kan vi skapa en hållbar process för en förnybar energiproduktion? Vilka hinder?”

En grupp ifrågasatte det moraliska i att odla biobränsle på åkermark med tanke på den världssvält som redan råder och som förmodas öka.

En annan grupp framhöll att Sverige i framtiden kan komma att behöva ta emot ett stort antal ”klimatflyktingar” och att vi då behöver allt större områden åkermark för att försörja den ökande befolkningen.

Det stora flertalet ställde sig dock mycket positiva till bioenergi.

Mer att läsa finns på www.bioenergiportalen.se samt www.novator.se/bioenergy.

Ett annat hinder för utvecklingen som diskuterades, är att det finns inga riktigt hållbara lokala strukturer, som klarar att genomföra förändringar av förnyelsebara energikällor. Den uppbackande och understödjande verksamheten från myndigheterna är för svag. I stället gynnas myndighetsutövandet, som alltför ofta blir stjälpande. Hur kan det komma sig att det fungerar så mycket smidigare i Finland?